

ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับ
ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดลพบุรี*
The Success of Production Credit Groups on
Strengthening Community and Social Along
Philosophy of Sufficiency in Lopburi Province

สรายุทธ เสงี่ยม

Sarayuth Sa-ngiam

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

E-mail: Sarayuth.pat@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยประยุกต์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 2) วิเคราะห์ผลกระทบของความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดลพบุรี และ 3) ดำเนินการวิเคราะห์และพัฒนาโครงการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้นแบบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ หรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 12 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน 400 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ สถิติ อัตราร้อย ร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายสภาพทั่วไปของข้อมูลที่จัดเก็บได้ และสถิติการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัย เพื่อศึกษาถึงความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและการวิเคราะห์ถดถอยพหุ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และผลกระทบของความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดลพบุรี ส่วนข้อมูลในเชิง

คุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่ม จะนำมาจัดหมวดหมู่และใช้เป็นส่วนเสริมข้อมูลเชิงปริมาณ และคิดค้นโครงการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้นแบบต่อไป

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เมื่ออิทธิพลของปัจจัย 3 ตัว ได้แก่ ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานของกลุ่มของออมทรัพย์เพื่อการผลิตสูงขึ้น ทำให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบความสำเร็จด้านเศรษฐกิจสูงขึ้น
2. เมื่ออิทธิพลของปัจจัย 3 ตัว ได้แก่ ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสูงขึ้น ทำให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบความสำเร็จด้านสังคมและวัฒนธรรมสูงขึ้น
3. ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นขึ้นขึ้นอยู่กับความสำเร็จทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น
4. การดำเนินโครงการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้นแบบ อยู่ในระดับ 3 (ดี) ทั้ง 11 กลุ่ม

คำสำคัญ: กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต; ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม; ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purposes of this applied research was to analyze factors affecting the success of the production credit groups and the effects of the groups' success on strengthening community and social along philosophy of sufficiency in Lopburi Province. Two sample groups were organized for this research: the first, comprising of twelve officials, had group discussion with responsible officials who had direct contact with the production credit groups selected by purposive sampling; and the second, comprising of four hundred members of the production credit groups selected by multi-stage sampling and simple random sampling, were asked to fill-in a question and answering form, and they were also subjected to interviewing. Two statistical analyses were made. These are: firstly, factor analysis for the study of the production credit groups' success; and secondly, the multiple regression analysis for testing of the relation of each factor to the production credit groups' success, and also on strengthening community and social along philosophy of sufficiency in Lopburi Province.

Finally, qualitative data gathered from group discussions were organized into groups and sub-groups, and were used as supplements to the quantitative data.

The research results can be summarized as follows:

1. Where the influence of three factors namely: understanding of the principles, objectives and method of work execution; are high, the group members obtain a high degree of economic success.

2. Where the influence of three factors namely: understanding of the principles, objectives, and method of work execution of the group members; are high, the group members obtain a high degree of social and cultural success.

3. Only one factor-social and cultural success has statistically significant effect on strengthening community and social along philosophy of sufficiency.

4. The prototype production credit groups were at level 3 (good) in all 11 groups.

Keywords: Production Credit Groups; Strengthening Community and Social; Philosophy of Sufficiency

บทนำ

ในปัจจุบันมีกิจกรรมที่แสดงถึงความพยายามที่จะพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนเกิดขึ้นในสังคมไทยหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น ธนาคารข้าว สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น แต่รูปแบบหนึ่งที่คนในชุมชนชนบทไทยหลายแห่งได้ร่วมกันเรียนรู้ เพื่อที่จะพัฒนาให้มีแหล่งเงินทุนในชุมชนเป็นของตนเอง คือการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามแนวทางและหลักการของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เพื่อเป็นฐานในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง อันเป็นกระแสเรียกร้องของสังคมให้หันกลับมาพิจารณารากเหง้าของตนเองตั้งแต่ความเป็นจริงของสังคม กระบวนการศึกษาเรียนรู้เพื่อความเป็นไทยหันมาสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง สร้างความรักในชุมชนท้องถิ่น รักในเพื่อนรอบข้างรวมทั้งสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการเข้าร่วมกันเป็นเครือข่ายยังเป็นการถักทอสายใยแห่งความร่วมมือ เพื่อพัฒนาสังคมให้มีความเป็นชุมชนอิสระหรือองค์กรแบบพลเมืองที่เข้มแข็ง (Puangngam, 2010)

กระบวนการส่งเสริมให้ชุมชนรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสังคม มุ่งพัฒนาไปสู่ท้องถิ่นและชุมชนในด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยเน้นสิทธิพื้นฐานของประชาชน ในฐานะเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา และสอดคล้องกับเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ โดยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยทรัพยากรในชุมชนเพื่อสนองความต้องการของชุมชนเน้นเป้าหมาย ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม โดยมองว่าการมีความสุขมิได้เกิดจากการจับจ่ายใช้สอยเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่ทำลายสถาบันครอบครัว และไม่ทำลายชุมชน โดยเชื่อว่าชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนของตนเอง (Tanponpan, 2000)

การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จึงถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตของคนชนบททั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีจุดหมายปลายทางในการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ สังคมไทยสู่สังคมแห่งการพึ่งพาตนเอง ซึ่งถือเป็นการปรับทิศทางและวิถีการพัฒนาให้มุ่งไปสู่การแก้ปัญหาการพัฒนาชนบทที่ล้มเหลวในอดีตที่มีผลทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชนบทล่มสลาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอันเป็นสภาพของความยากจนและความไม่ยั่งยืนของการพัฒนา อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในอีกมิติหนึ่ง กระบวนการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นกระบวนการ รวมกลุ่มกันโดยรวมกลุ่มกันออม รวมกลุ่มกันซื้อและรวมกลุ่มกันขาย เพื่อจะสกัดรายได้จากผลผลิตทั้งหมดให้อยู่ในชุมชน อันจะทำให้เป็นการเพิ่มพูนรายได้ของสมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นคนยากจนในชนบท ซึ่งไม่ได้เป็นหลักประกันว่าเมื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบความสำเร็จแล้วจะก่อให้เกิดความอยู่ดีมีสุขตามไปด้วย

ดังนั้น จะเห็นว่า การส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในอนาคต โดยในขณะนี้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลพบุรี มีทั้งสิ้น 410 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 435,154 คน เงินสะสมสะสม 117.41 ล้านบาทเศษ (Department of community development, 2016) เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์

เพื่อการผลิต รวมทั้งดำเนินการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้นแบบเพื่อเป็นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดลพบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 2) วิเคราะห์ผลกระทบของความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ดำเนินการวิเคราะห์และพัฒนาโครงการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้นแบบ

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยภายในของสมาชิกกลุ่ม อันประกอบด้วยความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงาน ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นอยู่กับความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

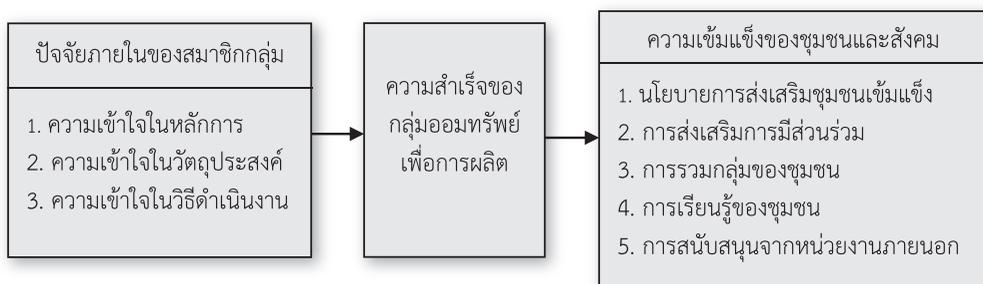
ในการวิจัยเรื่อง ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดตามทฤษฎีการควบคุมทางสังคมเป็นกรอบแนวคิด นั่นคือ การที่สมาชิกกลุ่มฯ ต้องปฏิบัติตามสถานภาพของตนและสถานภาพของกลุ่มหรือองค์กรชุมชน ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกลงโทษ และถ้าปฏิบัติตามก็จะได้รับรางวัลเป็นการตอบแทน (Ponsri, 2002)

ในส่วนของสถานภาพของกลุ่มหรือองค์กรชุมชน จะนำแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของกลุ่ม หรือองค์กรชุมชนมาใช้ คือ (1) องค์ประกอบภายใน ซึ่งประกอบด้วย ตัวสมาชิกกลุ่ม และแบบแผนหรือวัฒนธรรมของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งต้องปฏิบัติต่อกัน ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม จุดมุ่งหมาย และกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และพฤติกรรมตามบทบาทและฐานะของสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยภายในของสมาชิกกลุ่ม และ (2) องค์ประกอบภายนอก ซึ่งประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมทางสังคม อันได้แก่ ปัจจัยภายนอกของสมาชิกกลุ่ม (Sam-angkul, 1995; Fitcher, 1957)

ความสำเร็จของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จะนำแนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชนมาศึกษา ได้แก่ ความสำเร็จในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม และมีความสุข (Department of community development, 2002)

ปัจจัยภายในของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะนำแนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มาศึกษาซึ่งประกอบไปด้วย ความเข้าใจในหลักการ (Department of community development, 2016; Chotchuang, 2016) ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ (Department of community development, 2016; Thongsuk, 1999) ความเข้าใจในวิธีดำเนินงาน (Department of community development, 2016; Chotchuang, 2016)

ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะนำกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาเป็นกรอบในการศึกษา ประกอบด้วย นโยบายการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มของชุมชน การเรียนรู้ของชุมชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (National Economic and Social Development Board, 2012; Puangngam, 2010)

รูป 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรที่ทำการศึกษาคือสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลพบุรี จาก 410 กลุ่ม จำนวน 435,154 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษา โดยใช้แบบสอบถามกับสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลพบุรี จำนวน 400 คน จาก 22 กลุ่ม ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมี 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) มี 3 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลปัจจัย

ภายในของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นแบบอัตราส่วน โดยการให้คะแนน 0-5 คะแนน จำนวน 30 ข้อ ตอนที่ 3 ข้อมูลความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ข้อมูลความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพ เป็นแบบอัตราส่วน โดยการให้คะแนนตามจริง หรือ 0, 1 จำนวน 10 ข้อ ข้อมูลความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรม เป็นแบบอัตราส่วน โดยการให้คะแนน 0-5 คะแนน จำนวน 40 ข้อ ตอนที่ 4 ข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม เป็นแบบอัตราส่วนโดยการให้คะแนน 0-5 คะแนน จำนวน 23 ข้อ

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ดังนี้

1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนาถึงรายละเอียดของปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของข้อมูล และคุณสมบัติทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ และค่าเฉลี่ย

2) การวิเคราะห์เชิงอนุมาน ใช้การวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) เพื่อศึกษาถึงความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ทั้งคุณภาพและคุณธรรม ซึ่งมีตัวแปรรวมกัน 14 ตัวแปร และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในของสมาชิกกลุ่มในแต่ละด้านที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและความสัมพันธ์ของความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ หรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พัฒนาการจังหวัดลพบุรีและพัฒนาการอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดลพบุรี ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสนทนากลุ่ม ในประเด็นภาวะความเป็นอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอันประกอบด้วย วัตถุประสงค์ หลักการ และวิธีดำเนินงาน ประเด็นผลกระทบต่อชุมชนในชนบท และประเด็นปัจจัยในการจัดตั้งเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2.4 สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่ม จะใช้เพื่อวิเคราะห์ปัญหาแนวทางการดำเนินงาน วิธีการแก้ไขปัญหา และแนวทางคิดค้นโครงการเพื่อพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต่อไป

3. การศึกษาเชิงปฏิบัติการ

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเชิงคุณภาพพร้อมกับชุมชน ดำเนินโครงการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้นแบบขึ้นอำเภอละ 1 กลุ่ม รวม 11 กลุ่ม โดยดำเนินการตามขั้นตอน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูล 2) วิเคราะห์ข้อมูล 3) วางแผนจัดตั้งกลุ่ม 4) จัดตั้งกลุ่ม 5) การเพิ่มพูนประสิทธิภาพกลุ่ม และ 6) การติดตามผลและตรวจสอบการดำเนินงาน

ผลการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า 1) เมื่ออิทธิพลของความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสูงขึ้น ทำให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบความสำเร็จด้านเศรษฐกิจสูงขึ้น 2) เมื่ออิทธิพลของความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสูงขึ้น ทำให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบความสำเร็จด้านสังคมและวัฒนธรรมสูงขึ้น

2. วิเคราะห์ผลกระทบต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขึ้นอยู่กับความสำเร็จทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น

3. ดำเนินการวิเคราะห์และพัฒนาโครงการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้นแบบปรากฏผลคือ 1) ผลการวิเคราะห์ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง การหาแนวทางการดำเนินงาน รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จากการสนทนากลุ่มสามารถกำหนดโครงการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้นแบบ เพื่อเป็นฐานในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอละ 1 กลุ่ม ที่ยึดหลักการพึ่งพาตนเอง 5 ประการ คือ 1) ความพอดีด้านจิตใจ 2) ความพอดีด้านสังคม 3) ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 4) ความพอดีด้านเทคโนโลยี 5) ความพอดีด้านเศรษฐกิจ 2) กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับชุมชนดำเนินโครงการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น อำเภอละ 1 กลุ่ม ที่ส่งผลสำเร็จ คือ การสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง และพึ่งตนเอง โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งตนเอง โดยการออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แล้วดำเนินการให้สมาชิกกลุ่มกู้เพื่อการยังชีพหรือบรรเทาเหตุเดือดร้อน ฉุกเฉิน โดยการมีแนวคิดพึ่งตนเองที่เกิดจากความเอื้ออาทรร่วมกันของคนในชุมชน

ในระหว่างการทำดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในแต่ละอำเภอในจังหวัดลพบุรี เกิดปรากฏการณ์ในบางเดือนที่เงินเหลือจากการปล่อยกู้ อันแสดงถึงความพอเพียงในชุมชน และนายทุนนอกระบบเริ่มทยอยหายไปจากชุมชน อันเป็นการส่งสัญญาณถึงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การอภิปรายผล

การเกิดขึ้นของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้น เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่เกิดขึ้นจากภายนอกชุมชน โดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และเผยแพร่เข้ามาในชุมชนรวมทั้งแพร่ขยายออกไปทั่วประเทศไทย โดยเจ้าหน้าที่พัฒนากรอันเป็นกระบวนการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (cultural diffusion)

1. ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การที่ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีผลต่อความสำเร็จด้านรายรับ ด้านรายจ่าย ด้านการออมทรัพย์ ด้านการลงทุน และความสำเร็จด้านสังคมและวัฒนธรรมกับสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ข้อค้นพบนี้จึงสอดคล้องกับผลการศึกษานักวิชาการที่ศึกษาผลการจัดตั้งสหภาพเครดิตยูเนียน ซึ่งพบว่า แม้ในเบื้องต้นสมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้น้อยและยากจนแต่เมื่อพวกเขาเหล่านั้นได้เข้าใจในหลักการ วิธีการ และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหภาพเครดิตยูเนียนแล้ว ก็สามารถทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ สามารถเป็นที่พึ่งกับสมาชิกและคนยากจนทั่วไป ทั้งสามารถจัดตั้งได้อย่างแพร่หลาย (Arbeuckle, 2004; Branch & Richardson, 2008; Mesbah, 2003)

2. ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การที่ ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขึ้นอยู่กับความสำเร็จทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มเพียงปัจจัยเดียว ผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ผลกระทบในด้านซึ่งกระทบต่อ วิถีชีวิตของสมาชิกกลุ่มโดยตรง ได้แก่ ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพ อันเป็นเรื่องของรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วยความสำเร็จด้านรายรับ ความสำเร็จด้านรายจ่าย ความสำเร็จด้านการออมทรัพย์ และความสำเร็จด้านการลงทุนไม่มีผลต่อวิถีชีวิตของสมาชิกกลุ่มแต่อย่างใด มีเพียงความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรม ได้แก่ ความสำเร็จด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจ และมีผลกระทบโดยอ้อมต่อวิถีชีวิตของสมาชิกกลุ่มเพียงประการเดียวเท่านั้นที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของสมาชิกกลุ่มอันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่งผลทำให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่มีความสุขทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากได้รับการตอบสนองและความต้องการในด้านต่างๆ จากชุมชนของตนอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Painter, Yang, and Yo (2002) และสอดคล้องกับบรรทัดฐานตามแนวพุทธศาสน์นั่นคือ เมื่อปฏิบัติตามหลักธรรม คือ เบญจศีล และเบญจธรรม สังคมก็จะเป็นปกติสุข และผู้ปฏิบัติก็จะเป็นผู้มีความสุข (Adiwattanasit, 2002)

3. ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า จากผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้นแบบทั้ง 11 กลุ่ม ในจังหวัดลพบุรี ซึ่งถูกจัดอันดับเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระดับ 3 (ดี) โดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ทั้ง 11 กลุ่ม แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาต้องเริ่มจากการสร้างพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรม ได้แก่ การพัฒนาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ความพอกินพอใช้ ของประชาชนในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ก่อนแล้วจึงค่อยเสริมสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจตามลำดับ เพื่อจะได้เกิดสมดุลทางด้านต่างๆ หรือเป็นการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง โดยสร้างความพร้อมทางด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม (Kongtiang, 2007; Pibulsarawat, 2008)

ที่สำคัญที่สุดจากผลการศึกษาของการวิจัย ทำให้สามารถกำหนดแนวคิดอันเป็นบรรทัดฐานของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้ว่า เมื่อสมาชิกเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการ วัตถุประสงค์และวิธี

ดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแล้ว สมาชิกกลุ่มจะประสบความสำเร็จทั้งทางด้านรายรับ รายจ่าย การออมทรัพย์ การลงทุน และทางด้านสังคมและวัฒนธรรม อันจะส่งผลให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตผู้นั้นได้รับรางวัล คือ การมีความสุขกับวิถีชีวิตในชุมชนของตน สอดคล้องกับทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Ponsri, 2002)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความเข้าใจในวัตถุประสงค์มีผลต่อความสำเร็จด้านรายรับ ด้านการออมทรัพย์ ด้านการลงทุน ของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในส่วนนี้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่รับผิดชอบปฏิบัติงานในหมู่บ้านที่มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จึงควรทำการสำรวจและศึกษาถึงลักษณะหรือสภาพปัญหาในเรื่องอาชีพ และรายได้ของชาวบ้าน เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมและเร่งรัดให้มีกิจกรรม เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพเพื่อระดมเงินทุนของท้องถิ่นไว้ใช้ในการประกอบอาชีพตามสภาพที่สามารถกระทำได้ในทางปฏิบัติ โดยคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

1.2 ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้น ขึ้นอยู่กับการมีจำนวนผู้นำพอสมควรในชุมชนที่มีความเข้าใจในเรื่องหลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดังนั้น เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ร่วมกับสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงควรทำการรวบรวมจัดทำบัญชีผู้นำกลุ่ม กรรมการแต่ละตำแหน่ง สมาชิกกลุ่มคนสำคัญในหมู่บ้านและผู้นำชุมชนทั่วไปให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

1.3 ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในฐานะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมากที่สุด และเป็นທີ່ปรึกษาของกลุ่มด้วย จึงควรที่จะสนใจและหมั่นเข้าไปดูแลให้ความรู้แก่ชาวบ้าน โดยเฉพาะกับผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน ซึ่งจัดทำบัญชีไว้

1.4 ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ดังนั้น เฉพาะกรณีที่ได้รับการร้องขอเท่านั้น ให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนดำเนินการตามกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ได้รับการร้องขอ เช่น จัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มในด้านการบริหารและการจัดการเรื่องการเงินของกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกที่รับผิดชอบเรื่องการเงินได้รู้ถึงวิธีการและแนวทางที่ถูกต้องในการบริหารและการจัดการเรื่องการเงิน ของกลุ่มยิ่งขึ้น รวมไปถึงอาจจะเสริมความรู้ในการพัฒนาความร่วมมือแบบเครือข่าย

1.5 ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้นำและสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ควรทำการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับ ความเข้มแข็งและ

จุดอ่อนต่างๆ จัดลำดับความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตลอดจนความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นจากส่วนราชการในการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1.6 ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้นำและสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ควรจัดทำแผนปฏิบัติการอาจเป็นราย 1 ปี หรือ 3 ปี ว่าต้องการจะพัฒนากลุ่มของตนให้เข้มแข็งในด้านใดบ้าง โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนหากได้รับการร้องขออาจให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ

1.7 ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเรื่องของการติดตามและประเมินผลที่ให้ผู้นำและสมาชิกกลุ่มได้ประเมินผล กิจกรรม/โครงการ ของตนว่าได้ดำเนินการไปมากน้อยเพียงใด มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยให้ทางกลุ่มกลับไปทบทวนและประเมินผลออกมา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแผนงานส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการผลิตของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในระดับต่างๆ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนให้สูงขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้สูง

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับองค์กรธุรกิจชุมชนอื่นในชนบท เช่น กลุ่มเครดิตยูเนียนกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งเปรียบเทียบ ผลกระทบต่อความเข้มแข็งของชุมชนของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับสมาชิกองค์กรธุรกิจชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือทางเลือกในการปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพหรือสนับสนุนองค์กรธุรกิจชุมชนต่างๆ ในชนบทต่อไป

References

- Adiwattanasit, J. (2002). *The Society following Buddhist*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Arbeuekle, L. (2004). *The road to success another crossroads*. Retrieved March 2, 2017, from <http://www.woccu.org/pdf/monogr7.pdf>.
- Branch, A. B. & Richardson, C. D. (2008). *Ecuador credit unions micro-enterprise Innovation project*. Retrieved March 1, 2017, from <http://www.woccu.org/pdf/monogr14.pdf>.
- Chotchuang, P. (2016). *Production Credit Groups*. Retrieved February 2, 2017, from <http://www.edd.moi.go.th/feb151.htm>.
- Department of community development. (2002). *Indicators and criteria for production credit groups creating*. Bangkok: Author.
- _____. (2016). *Outstanding production credit group*. Bangkok: United Productions.
- Fitcher, J. H. (1957). *Sociology*. Chicago, IL: The university of Chicago Press.
- Kongtiang, S. (2007). *Human Resource Management and Human Resource Development*. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Mesbah, D. (2003). *The role of credit unions in Ecuadorians financial markets: A case study of 11 credit unions*. Retrieved March 2, 2017, from <http://www.woccu.org/pdf/monogr10.pdf>.
- National Economic and Social Development Board (2012). *National Economic and Social Development Plan No.11 (2012-2015)*. Bangkok: Author.
- Thongsuk, N. (1999). *Production Credit Groups Operation*. Bangkok: Department of Community Development.
- Painter, G., Yang, L. & Yo, Z. (2002). *Why are Chinese Homeownership rate so high?*. Los Angeles, SC: University of Southern California.
- Pibulsarawut, P. (2008). *The royal treasury and the economic philosophy of sufficiency*. Bangkok: Thailand Research Fund.
- Ponsri, S. (2002). *Theories and principles of community development*. Bangkok: OA PRICEING HOUSE.
- Puangngam, K. (2010). *Self-management of the community*. Bangkok: Explorenet.
- Sam-angkul, U. (1995). *Social Psychology*. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University.
- Tanaponpan, R. (2000). *Thai Economy in the decade of 2007: Stategic development of the country in the global trend*. Bangkok: Kopfire.